
OHJAUSSUUNNITELMA

Yksikön johtaja hyväksyi ohjaussuunnitelman päätöksellään 17.11.2015. Tiedekuntamuutokseen liittyviä päivityksiä tehty 24.8.2017.

Viestintätieteiden tiedekunta

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmat

1. Periaatteet ja tavoitteet

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmien ohjaussuunnitelma perustuu opetusneuvoston 3.10.2011 antamaan linjaukseen opintojen ohjauksesta Tampereen yliopistossa [i], tutkinto-ohjelmien ohjaussuunnitelmien laadinnasta annettuun ohjeeseen ja koulutukseen syksyllä 2012 (ks. liite 1) [ii] sekä opintopsykologi Taija Tuomisen päivittämiin HOPS-prosessin tavoitteisiin keväältä 2014 (ks. liite 2). Suunnitelman ovat yhdessä koostaneet yksikön kahdeksan ohjausvastaavaa, ja se täydentää osaltaan yksikön toimintakäsikirjassa esiteltyjä toimintaperiaatteita.

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmissa opintojen ohjauksen periaate on opiskelijan ohjaaminen ja tukeminen hänen koko opintokaarensa ajan. Sanna Vehviläisen *Ohjaustyön oppaan* mukaan (Gaudeamus 2014) ohjaus on yhteisöllistä toimintaa, jolla ”tuetaan ja edistetään ohjattavan oppimis-, kasvu-, työ- tai ongelmanratkaisuprosesseja sellaisilla keinoilla, että ohjattavan toimijuus vahvistuu” (s. 12). Pedagogisen määritelmän taustalla on ensinnäkin kysymys siitä, *mihin* ohjaus kohdistuu, toiseksi siitä, *ketkä* ovat ohjauksen toimijoita ja kolmanneksi siitä, *miten* ja millä keinoin ohjataan. Näin ollen ohjauksen voi ymmärtää prosessina, joka perustuu ohjaajan ja ohjattavan välisen kumppanuuden, dialogisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteisiin (*Ohjaustyön opas*). Ohjaussuunnitelmaa laatiessamme olemme huomioineet näiden periaatteiden toteutumisen tiedekunta- ja tutkinto-ohjelmakohtaisilla tasoilla.

Ohjaussuunnitelmadokumentti koostuu neljästä osiosta: 1) periaatteet ja tavoitteet, 2) yhteiset resurssit ja käytänteet, 3) arviointi ja kehittäminen ja 4) tutkinto-ohjelmakohtainen ohjaussuunnitelma. Toisessa osiossa osoitetaan ohjauksen eri osa-alueista vastuussa olevat tiedekunnan opintopalveluiden henkilökunnan jäsenet ja määritellään kaikille tutkinto-ohjelmille yhteiset ohjauskäytänteet. Kolmannessa osiossa arvioidaan ohjausjärjestelmän tulevia kehittämistarpeita ja neljäs osio koostuu tutkinto-ohjelmakohtaisista ohjaussuunnitelmista sisältäen ohjelmien erityiset ohjauskeinot- ja käytänteet.

2. Yhteiset resurssit ja käytänteet

Opintopalveluiden henkilökuntaan kuuluvat **opintopäällikkö** ja **opintokoordinaattorit** ovat tiedekuntatason tärkein resurssi järjestelmällisen ohjauksen toteuttamisessa. Opintopäällikkö ohjaa

opiskelijoita erityisesti tutkintorakenteen osalta kuten myös valmistumiseen ja muualla kotimaassa suoritettujen opintojen hyväksilukuun liittyvissä asioissa. Opintokoordinaattorit ohjaavat tutkinto-ohjelmien omissa opintokäytänteissä kuten opintokokonaisuuksien suorittamisessa, kokonaismerkinnöissä, opintojen yhteensovittamisessa, opintojen hyväksiluvussa. He myös tiedottavat ajankohtaisista opintoasioista. **Kansainvälisten asioiden koordinaattori** ohjaa mm. vaihto-opiskeluun ja ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukuun liittyvissä asioissa. Tämän lisäksi **opintos sihteeri** antaa yleistä opintoneuvontaa ja ohjaa valmistumiseen liittyvissä kysymyksissä. Tutkinto-ohjelmien toimijoiden eli **ohjausvastaavien, HOPS-opettajien, tutkinto-ohjelmavastaavien, opiskelijatuutoreiden ja aineenopettajakoulutuksen vastuuhenkilöiden** tehtävänkuvat on kuvattu tutkinto-ohjelmakohtaisissa ohjaussuunnitelmissa. Tiedekunnan eri ohjaustoimijat pitävät myös yhteyttä yliopistotason ohjaustoimijoihin. Näihin kuuluvat ohjausvastaavien toimintaa yliopiston laajuisesti koordinoiva **opintopsykologi, saavutettavuusyhteyshenkilö** sekä **työelämäpalveluiden henkilökunta**.

Tämän ohjaussuunnitelman ensimmäinen versio hyväksyttiin syksyllä 2013. Tuolloin entisen kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikön ohjausvastaavat sopivat yhteisistä ohjauksikäytänteistä, joiden mukaan jokaisessa tutkinto-ohjelmassa käydään kolme henkilökohtaista HOPS-keskustelua opintokaaren eri vaiheissa. Näistä ensimmäinen käydään pakollisten orientoivien opintojen yhteydessä, toinen ennen kandidaatintutkintoon sisältyvää seminaaria tai sen yhteydessä ja kolmas ennen maisteriopintojen seminaaria tai sen yhteydessä. HOPS-opettaja ja opiskelija sopivat yhdessä keskustelujen käymistavoista.

26.10.2015 julkaistu [HOPS-opettajan opas](#) löytyy yliopiston henkilökunnan sisäisiltä sivuilta.

Tämän lisäksi tiedekunta on sittemmin ottanut käyttöön yhteisen kurssipalautejärjestelmän, jonka tarkoituksena on opiskelijoiden osallistaminen opetuksen kehittämiseen ja opetussuunnitelmatyön läpinäkyväksi tekemiseen. Kurssipalautejärjestelmä noudattaa kansainvälisen PDCA-kehityssyklin toimintaperiaatteita. [iii] Tiedekunta on myös ottanut käyttöön yhteisen pro gradu -tutkielman työskentelysuunnitelman. Kaikki opinnäytteitä koskevat ohjeet on koottu kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmia koskevaan [opinnäyteohjeeseen](#). Tutkinto-ohjelmien erityiset ohjauskeinot- ja käytänteet on kuvattu niiden omissa ohjaussuunnitelmissa.

3. Arviointi ja kehittäminen

Ohjausvastaavat jatkavat ohjaustoiminnan kehittämistä ja keskustelun virittämistä ajankohtaisista ohjausaiheista. Tutkinto-ohjelmakohtaiset ohjaussuunnitelmat sisältävät tietoa tutkinto-ohjelmien omista erityisistä ohjaustoiminnan kehittämiskohteista. Tiedekuntatasolla näihin kohteisiin kuuluvat tutkielmien ohjaukseen liittyvien ongelmatapausten ratkaisutavat, HOPS-opettajien koulutuksen edistäminen laaja-alaisissa tutkinto-ohjelmissa, AHOT-käytänteiden kehittäminen ja yhteisen kurssipalautejärjestelmän toiminnan monitorointi ja tulosten hyödyntäminen.

Ohjaussuunnitelma tarkistetaan opetussuunnitelmakauden vaihtuessa ja muutenkin tarpeen mukaan. Päivittämisestä ovat vastuussa ohjausvastaavat, ja tutkinto-ohjelmien henkilökunnat tai OPS-työryhmät hyväksyvät muutokset kokouksessaan. Muutokset yhteiseen dokumenttiin hyväksyy viime kädessä dekaani.

4. Tutkinto-ohjelmakohtainen ohjaussuunnitelma

SAKSAN KIELEN, KULTTUURIN JA KÄÄNTÄMISEN TUTKINTO-OHJELMA

1. Periaatteet ja tavoitteet

Ohjauksen päätavoitteena on opiskelijan opintojen etenemisen helpottaminen sekä sen mahdollistaminen, että opiskelija valmistuu määräajassa ja työelämään soveltuvalla tutkinnolla. Ohjauksen tulee tukea myös opiskelijan henkistä hyvinvointia.

Opinto-ohjauksella pyritään edistämään opiskelijan opiskelun ja oppimisen prosesseja. Itseohjautuvuuteen ja elinikäiseen oppimiseen ohjaaminen ovat tärkeitä periaatteita. Ohjaus perustuu opiskelijan ja ohjaajan yhteistyöhön, vuorovaikutukseen ja neuvotteluun.

Ohjaus nähdään kokonaisvaltaisena prosessina, joka koskettaa koko opintopolkua. Ensimmäinen vaihe, jolloin ohjaukselle on erityisen suuri tarve, on opintojen aloittaminen. Uudet opiskelijat perehdytetään yliopisto-opiskeluun ja yliopiston käytäntöihin. Alkuvaiheessa on olennaista antaa riittävästi tietoa tutkinnon rakenteesta ja opintojen sisällöistä. Muita ohjauksen kannalta kriittisiä vaiheita opinnoissa ovat kandidaattivaiheen loppupuoli sekä maisterivaihe: tällöin tärkeää on opiskelijan valintojen tukeminen sekä opintojen joustava eteneminen.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) on tärkeä opintojen ohjauksen väline, jonka merkitys korostuu kaksiportaisen tutkintorakenteen käyttöönoton myötä. HOPS-ohjaus kattaakin opiskelijan koko opiskeluajan. Erityistä huomiota kiinnitetään siirtymävaiheisiin ja valintatilanteisiin.

2. Resurssit ja työnjako

Tutkinto-ohjelmavastaavalla on strateginen kokonaisvastuu ohjauksesta, opetussuunnitelmatyöstä ja tutkinto-ohjelman pedagogisesta kehittämisestä. Hän huolehtii siitä, että ohjaukseen käytettävät resurssit ovat riittävät ja että ohjaustehtävät huomioidaan työsuunnitelmissa. Tutkinto-ohjelmavastaavalla on myös tärkeä rooli HOPS-ohjauksessa erityisesti maisteriopinnoissa.

Toistaiseksi nimettävä **ohjausvastaava** toimii tutkinto-ohjelman professoreiden kanssa ohjausaiheisten kokousten koollekutsujana ja selvittää ohjauksen ongelmatilanteita. Ohjausvastaavan kautta hoidetaan myös yhteistyö ainekerhon (*Lederhosen*) ja ainejärjestöjen (*Lexica* ja *Transla*) opiskelijatuutoreiden kanssa. Ohjausvastaava on vastuussa tutkinto-ohjelman HOPS-käytännöistä ja suunnittelee niiden osalta yhteisiä toimintatapoja. Tutkinto-ohjelman koko henkilökunta osallistuu opiskelijoiden ohjaamiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessaan.

HOPS-opettajat auttavat ja opastavat opiskelijoita laatimaan ja päivittämään henkilökohtaisia opintosuunnitelmiaan henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa. Käytännössä koko henkilökunta professorit mukaan lukien osallistuu opiskelijoiden ohjaukseen.

1. Kaikki HOPS-ohjauksesta vastaavat osallistuvat ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ohjaukseen sekä perus- että aineopinnoissa.
2. Ensimmäisen lukuvuoden lopussa opiskelijat saavat ohjausta opintopolkuvalinnassaan (saksan kieli ja kulttuuri sekä kääntäminen ja tulkkaus kieliparissa suomi-saksa).
3. Syventävistä opinnoista vastaavat professorit käyvät HOPS-keskustelun jo maisteriopintoihin valikoituneiden opiskelijoiden kanssa.

HOPS-ohjauskeskusteluiden tukena käytetään (sähköisiä) HOPS-lomakkeita. Opiskelijan tulee täydentää lomaketta omatoimisesti opintojen edetessä. HOPS-ohjauksessa keskitytään tutkintorakenteen ja opintojen sisältöjen ohella myös opiskelijan hyvinvointiin keskustelemalla mm. motivaatioon, ajankäyttöön ja opiskelustrategioihin liittyvistä asioista. Opiskelijaa kannustetaan itsearviointiin ja oman oppimisen reflektointiin. Erityisohjauksen tarpeessa opiskelija ohjataan hakemaan lisätukea sopivalta taholta. Erityisjärjestelyitä opinnoissaan mahdollisesti tarvitseva opiskelija ohjataan yliopiston [saavutettavuusyhteyshenkilön](#) luo.

Tutkinto-ohjelman opetushenkilökunnan jäsenillä on säännöllinen vastaanottoaika, jonka aikana voidaan ohjata yksittäisiä opintosuorituksia tai antaa yleisohjausta.

Tutkinto-ohjelman opintokoordinaattori ohjaa esim. tutkinnon kokonaisuuteen, opintojen yhteensovittamiseen ja hyväksilukuun sekä aineenopettajakoulutukseen liittyvissä asioissa.

Ainejärjestöjen kautta valitut **opiskelijatuutorit** tekevät tärkeimmän opastustyönsä vastavalittujen opiskelijoiden kanssa jo ennen opintojen alkua: opiskelijatuutorien toiminta tukee opintojaksoa LTLY16 Orienteivat opinnot ja HOPS. Opiskelijatuutoreiden kanssa järjestetään uusille opiskelijoille ennen lukuvuoden alkua tervetulo- ja infotilaisuus ja opiskelijatuutorit avustavat opiskelijoita lukujärjestyksen laadinnassa ja kursseille ilmoittautumisessa.

3. Keinot ja käytänteet

Saksan tutkinto-ohjelmassa opintojen ohjauksen periaate on opiskelijan opinnoissa ohjaaminen ja tukeminen hänen koko opintokaarensa ajan. Ohjausta annetaan opintojen kaikissa vaiheissa perusopinnoista syventäviin opintoihin ja mahdollisiin tohtoriopintoihin. Tämän ohjaussuunnitelman tavoite on määritellä ne resurssit ja käytänteet, jotka mahdollistavat ohjauksen järjestelmällisen toteuttamisen aina maisterin tutkinnon suorittamiseen saakka.

1. opiskeluvuosi: Ensimmäinen HOPS-keskustelu käydään tyypillisesti jo ennen lukuvuoden alkua elokuun lopussa ja toinen vuodenvaihteessa. Kolmannen kerran tavataan lukuvuoden loppupuolella.

2.-3. opiskeluvuosi: Seuraava HOPS-keskustelu käydään seminaarin yhteydessä, jolloin seurataan erityisesti tavoitteiden toteutumista, kandidaatiksi valmistumisen aikataulua ja tutkinnon valmiiksi saattamiseen liittyviä käytännön asioita. Tässä vaiheessa opiskelija on todennäköisesti jo valinnut maisteriopintojen suuntautumisvaihtoehdonsa. Maisteriopintojen suuntautumisen valinnassa ohjaavat erityisesti seminaarien vetäjät. Lisäksi Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot (Moviko) järjestää infotilaisuuksia kääntämiseen ja tulkkaukseen erikoistuville ja ohjausta saa myös Movikon ohjausvastaavalta sekä erikoistumisalojen vastuuhenkilöiltä.

4.-5. opiskeluvuosi: Maisteriopintojen HOPS-keskustelu käydään syventävistä opinnoista vastaavan professorin kanssa.

[Tohtoriopintojen ohjaamisen käytänteet](#) on määritelty Opiskelun oppaassa erikseen.

4. Arviointi ja kehittäminen

Kursseilta kerätään opiskelijapalautetta tiedekunnan palautejärjestelmän periaatteiden mukaisesti. Seminaarien yhteydessä opiskelijoilta kerätään ryhmäpalaute siihenastisista kandidaatti- tai maisteriopinnoista, jotta voidaan arvioida opetussuunnitelman toimivuutta. Käännös- ja muilla taitoharjoituskursseilla voidaan käyttää myös itsearviointipalautetta.

Lukukauden päätteeksi henkilökunta kokoontuu keskustelemaan saadusta palautteesta ja arvioimaan kuluneen lukukauden opetusohjelmaa sen pohjalta. Kukin opettaja käyttää saamaansa palautetta oman opetuksensa suunnitteluun ja kehittämiseen.

Tutkinto-ohjelman ohjaussuunnitelma tarkistetaan opetussuunnitelmakauden vaihtuessa ja muutenkin tarpeen mukaan. Päivittämisestä on vastuussa ohjausvastaava, ja tutkinto-ohjelman henkilökunta tai OPS-työryhmä hyväksyy muutokset kokouksessaan. Muutokset yhteiseen dokumenttiin hyväksyy viime kädessä dekaani.

Liite 1

Huom! Tämä ohje ohjaussuunnitelman laatimisesta on julkaistu ohjausvastaavakoulutuksen yhteydessä syksyllä 2012 ja lisätty ohjausvastaavien intrayhteisöön 15.10.2012. Päivityksen on tehnyt yliopiston opintopsykologi Taija Tuominen.

Tässä koulutuksessa ohjaussuunnitelma ymmärretään prosessina, joka rakentuu sarjasta kysymyksiä, joihin osallistujat hakevat yhteistyössä omassa tutkinto-ohjelmassaan vastauksia. Työskentelyn tuloksena syntyvä asiakirja saatetaan myös yksikön johtajan hyväksyttäväksi. Tärkeimmällä sijalla on kuitenkin se prosessi, jossa ko. paperi syntyy. Ohjausvastaavan työn kohteena on erityisesti ohjaustyön virittäminen ja yhteisön ohjaustyön tukeminen omassa tutkinto-ohjelmassa.

KYSYMYKSIÄ OHJAUSSUUNNITELMAN RAKENTAMISEN TUEKSI

- Mitä opintojen ohjaus yliopistossa on? Mitä ohjauksella ymmärretään?
- Mitä ohjauksella tavoitellaan? Mitkä ovat ohjauksen kohteena olevat ydinprosessit?
- Mitä merkitsee / mistä näkee, että ohjaus tai sen kohteena olevat prosessit ovat onnistuneet?
- Millainen on ohjauksen työnjako, roolit ja vastuut (yliopisto-, yksikkö-, ja tutkinto-ohjelmatason toimijat)? (matriisi)
- Miten ohjataan? Millaisia yhteisiä käytänteitä tarvitaan?
- Miten ohjauksen toimivuutta seurataan, arvioidaan ja kehitetään?

Liite 2

HOPS-prosessin tavoitteet

Taija Tuominen 6.5.2014

Tampereen yliopiston tutkintosäännön mukaisesti jokainen opiskelija laatii henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). Tämä dokumentti on työpaperi, jossa kuvataan HOPS-prosessin yleisiä tavoitteita Tampereen yliopistossa. Tavoitteet ovat opiskelijan tavoitteita, ne on kirjoitettu osaamisperustaisesti ja ne kattavat koko HOPS-prosessin.

Opiskelija osaa suunnitella opintojaan siten, että tutkinto on mahdollista suorittaa tavoiteajassa.

Opiskelija laatii toteuttamiskelpoisen henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS), jonka lähtökohtina ovat opetussuunnitelma, tutkintorakenne ja opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet. Hän laatii opintosuunnitelman siten, että se tukee opintojen sujumista ja hyvinvointia. Hän kuvaa suunnitelmassa tutkinnon suorittamiseksi tarvittavat opinnot, opintojen etenemisjärjestyksen ja aikataulun. Hän pystyy tekemään valinnan maisterin tutkinnon opintosuunnasta tai maisteriohjelmasta, ja osaa suunnitella kandidaatin tutkinnon opinnot siten, että hakeutuminen haluttuun opintosuuntaan on mahdollista ja sujuvaa. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että

- opiskelija tuntee tutkintonsa rakenteen siten että tietää mistä se koostuu, millaisia valintoja hän voi ja hänen kannattaa tehdä, miten osaaminen karttuu opintopolulla ja mihin vaiheeseen opintoja on hyvä sijoittaa esimerkiksi valinnaiset opinnot, yhteiset opinnot, ulkomaan vaihto-opiskelu ja työharjoittelu
- opiskelija tunnistaa aiemmin hankkimaansa tai opintojen aikana yliopistokoulutuksen ulkopuolella karttuvaa osaamistaan ja osaa tarvittaessa hakea sen hyväksilukemista tutkintoon
- opiskelija pohtii mm. tavoitteitaan, oppimistaan, opiskeluelämäntilannettaan ja työelämäsuuntautumistaan, sekä tekee opiskeluun liittyviä valintoja tämän reflektoinnin ohjaamana.

Opiskelija osaa toteuttaa opintosuunnitelmaansa tarkoituksenmukaisilla tavoilla, arvioida opintojensa etenemistä ja oman toimintansa vaikutusta siihen sekä muuttaa toimintaansa ja suunnitelmiaan tarvittaessa. Opiskelija päivittää HOPSiaan säännöllisesti ja tarpeen mukaan.

Opiskelija tunnistaa ja osaa kuvata oman osaamisensa ja akateemisen asiantuntijuutensa kehittymistä.

Dokumenttia kirjoitettaessa käytetty lähdemateriaali:

- *Tampereen yliopiston tutkintosääntö 22 §*
- *Opetusneuvoston linjaus 3.10.2011: Opintojen ohjaus Tampereen yliopistossa*
- *HE 12/2005: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yliopistolain muuttamisesta*

Lisäksi materiaalina on käytetty OPPAn ohjausverkoston kokoontumisen HOPS-työskentelyä 15.1.2014. Tavoitteita ovat kommentoineet ohjausvastaavat, opintopäälliköt, opetuksen kehittämisspäälikkö Markku Ihonen ja opintokoordinaattori Maarit Moberg.

[i] <https://intra.uta.fi/portal/group/tietopankki/opetusneuvoston-linjaukset> > ”linjauksia 3”

[ii] Katso myös rehtorin päätös tutkinto-ohjelmien ohjausvastaavista ja ohjaussuunnitelmista Tampereen yliopistossa 6.3.2014: https://intra.uta.fi/portal/fi_FI/group/tietopankki/rehtorin-paatoksia#opetus_ ja_opiskelu

[iii] <http://www.iso-9001-checklist.co.uk/iso-9001-training.htm>